

Media: ΤΑ ΝΕΑ
ΣΑΒΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΟ

Page: 1,18-19

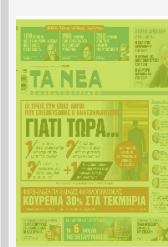
Published at: 05-01-2024

Author:

Surface: 1874.93
cm²

Circulation: 24590

Subjects:

ΕΛΕΝΗ ΑΡΒΕΛΕΡ ΣΤΑ «ΝΕΑ»

**Ο ΣΚΛΗΡΟΣ
ΔΕΚΕΜΒΡΗΣ
ΤΟΥ 1944**

**Η ΑΝΟΙΞΗ ΤΗΣ
ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗΣ
ΤΟΥ 1974**

**Η ΛΑΜΠΡΗ
ΟΛΥΜΠΙΑΔΑ
ΤΟΥ 2004**

ΔΙΟΝΥΣΙΑ
ΜΑΡΙΝΟΥ Σ. 18-19

Ελένη Αρβελέρ

«Με τις επετείους είχαμε συνείδηση της ταυτότητάς μας»

Η διαπρεπής βυζαντινολόγος και πρώην πρύτανης της Σορβόννης ξετυλίγει στα «ΝΕΑ» το κουβάρι των αναμνήσεών της από σημαντικά γεγονότα που επηρέασαν τη μετέπειτα πορεία της Ελλάδας

ΤΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΑΣ ΜΑΡΙΝΟΥ

Ογδόντα χρόνια από τα Δεκεμβριανά, 50 από την πτώση της χούντας και τη Μεταπολίτευση και 20 από τους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας. Η έλευση του 2024 σήμανε τρεις επετείους σημαντικών γεγονότων του ελληνικού 20ού αιώνα που άφησαν βαθύ το αποτύπωμά τους στην ιστορία της χώρας. Οι στιγμές αυτές επηρέασαν τη μετέπειτα πορεία της Ελλάδας και σήμερα επιβάλλουν να γυρίσουμε για λίγο το βλέμμα στο παρελθόν ώστε να αναστοχαστούμε για το μέλλον. «Είναι επίπλαστες οι επέτειοι, αλλά τα γεγονότα είναι βαθύτατα ελληνικά. Και τα τρία έκαναν τον κόσμο να έχει συνείδηση της ταυτότητάς του κι αυτό για μένα ήταν σπουδαίο», αναφέρει στα «ΝΕΑ» η Ελένη Γλύκατζη Αρβελέρ, η οποία υπήρξε αυτόπτης μάρτυρας όλων και δέχτηκε να ξετυλίξει το κουβάρι των αναμνήσεών της από αυτά.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΑΝΑ, 1944

«Θυμάμαι τη μεγάλη πείνα»

ΟΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ της για τα γεγονότα που οδήγησαν στη μάχη της Αθήνας τον Δεκέμβριο του 1944 ξεκινούν με τις μεγάλες διαδηλώσεις που γίνονταν στην πρωτεύουσα. «Εγώ ήμουν τότε επονιτάκι και κατεβαίνα κάθε μέρα στις διαδηλώσεις», λέει η ίδια. «3 Δεκεμβρίου ήταν μια μεγάλη διαδήλωση. Κατεβαίνομε κόσμος και κοσμάκης στο Σύνταγμα κι εγώ βλέπω έναν άγγλο αξιωματικό ο οποίος μόλις είχε βγει από τη Μεγάλη Βρετανία. Του δείχνω απάνω τη Βουλή όπου στις βεράντες ήταν αστυνομικοί. Του λέω "Τους βλέπετε αυτούς; Ίδιοι ήταν όταν ήταν και Γερμανοί. Καμιά διαφορά". Και γυρνάει και μου λέει "Ναι, το ξέρω". Δεν θα το ξεχάσω ποτέ ότι ξέρανε ότι ήταν μια ο αχαρμιάς απάνω και κάτω. Γίνεται η μεγάλη διαδήλωση και σε μία στιγμή ακολουθούσα την οδό Σταδίου. Σε έναν εξώστη, νομίζω ξενοδοχείου, ένα χέρι σπύκωσε το κάλυμμα που υπήρχε κι έριξε μια χειροβομβίδα. Αυτή ήταν η αρχή των Δεκεμβριανών. Οπότε οι αριστεροί που είχαν κατέβει μαζί με τη διαδήλωση, κάτσανε μπροστά στο ξενοδοχείο και θέλανε ν' ανέβουν να τους πιάσουνε. Κράτησε ώρες το κακό και όταν σχεδόν επρόκειτο να μπουέ μεσα, καταφθάνουν οι Άγγλοι και τους εμποδίζουν. Υστερα από το "Ναι, το ξέρω" και μετά από αυτό κατάλαβα ότι οι Άγγλοι δεν είναι πια οι

φίλοι, αλλά έχουνε τους δικούς τους λόγους. Την επόμενη ημέρα ήταν η ημέρα της κηδείας αυτών που είχαν σκοτωθεί την προηγούμενη. Θυμάμαι ότι περνούσαμε τα φέρετρα μπροστά από το King George που τότε το είχαν Αμερικανοί. Οι Αμερικανοί δεν είχαν ανακατευτεί σε όλη αυτή την κατάσταση, οπότε υπήρχε η ζητωκραυγή των αριστερών υπέρ των Αμερικανών. Δεν ήξεραν τι θα γίνει μετά».

Όσο πλησιάζει η αφήγησή της προς την περίοδο των συγκρούσεων, οι εικόνες που έχει από την εποχή αρχίζουν να γίνονται πιο σκούρες. «Θυμάμαι πρώτα πρώτα τη μεγάλη πείνα γιατί δεν υπήρχε πια η δυνατότητα να έχεις τα πράγματα που χρειαζόσουν. Θυμάμαι ότι έβλεπα όλα τα σπίτια σχεδόν με τρύπες από τα πολυβόλα των Άγγλων κι ένα σωρό νεκρούς στον δρόμο κι όλα κατά τύχη. Ήταν κρυμμένοι και όποιον βλέπανε από τους αριστερούς να περνάει, τραβούσαν τα όπλα. Γιατί οι δεξιοί τότε στις γειτονιές, όπως το Παγκράτι που ήταν η δική μου, ήταν πολύ λιγότεροι και ξέρανε ποιοι είναι οι αριστεροί και πώς σκότωναν και ποιον σκότωναν. Οπότε ο Δεκέμβρης είναι μια διαμάχη κυρίως μεταξύ των δεξιών και των αριστερών Ελλήνων κι έπειτα με τους Εγγλέζους», τονίζει η Ελένη Γλύκατζη Αρβελέρ.

«Αναγκαζόμαστε τότε όλη η αριστερή νεολαία να φύγουμε από την Αθήνα γιατί είχαν καταφθάσει ήδη από το Φάληρο και άλλοι Άγγλοι. Φεύγαμε από τον Ψητό και το μόνο που θυμάμαι είναι η γλιότρα γιατί ήταν παγωμένο το βουνό, όταν πήγαμε να το καθαλίσουμε και να κατέβουμε. Κατεβαίνομε από τον Ψητό στην Παλλήνη και πήγαμε με τα πόδια από την Παλλήνη στην Κυψέλη γιατί όλη η Αθήνα ήταν με Άγγλους. Θυμάμαι ότι μαζί ήταν ο Ιάnnης Ξενάκης, ο οποίος εκεί έχασε το μάτι του. Πήγαμε σε ένα σπίτι που είχε μια

βιβλιοθήκη και θυμάμαι να διαβάζω όχι για πρώτη φορά, αλλά πάντως με πολύ μεγάλη προσοχή, τον "Δον Κιχώτη" από τη μια μεριά και από την άλλη τον Καβάφη. Τέλος πάντων, φεύγομε από εκεί με τα πόδια σταματάει μια με τα πόδια μακριά από την Αθήνα. Με όποιον τρόπο βρω, σχεδόν μόνη. Και εκεί που προχωρώ με τα πόδια σταματάει ένα φορτηγό και με ανεβάζει πάνω. Είχε μέσα τα ρούχα της Ντιριντάου, η οποία ήταν φιλενάδα του Ζευγού, του πολιτικού του αριστερού. Το αυτοκίνητο με αφήνει στη Λαμία κι από εκεί καταφέρνω και πηγαίνω στη Στυλίδα, γιατί εκεί ο πατέρας μου τον καλό καιρό έκανε ελιές και τις έστελνε στη Ρουμανία, στους αδερφούς της μάνας μου. Και ήξερα τους ανθρώπους. Κάθομαι σε ένα σπίτι για κάμποσο καιρό, ώσπου κάποια στιγμή, θα πρέπει να ήταν αρχές Ιανουαρίου, ένα φορτηγό κατέβαινε Αθήνα και είπα να το πάρω. Τους είπα ότι τα λεφτά που πρέπει να δώσω θα τα έδινε ο πατέρας μου όταν φτάναμε γιατί εγώ δεν είχα τίποτα και με πήραν. Κάπου προς το Σχηματάρι, μας σταματάνε οι εθνοφρουροί και ζητάνε ταυτότητες. Πού

5-7 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2024

ΜΑΡΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ

Πανηγυρισμοί στο σιντριβάνι της Ομόνοιας για την αποκατάσταση της Δημοκρατίας το 1974

Είπε

Γίνεται η μεγάλη διαδήλωση και σε μία στιγμή ακολουθούσα την οδό Σταδίου. Σε έναν εξώστη, νομίζω ξενοδοχείου, ένα χέρι σήκωσε το κάλυμμα που υπήρχε κι έριξε μια χειροβομβίδα. Αυτή ήταν η αρχή των Δεκεμβριανών

Το πραξικόπημα έγινε τον Απρίλιο του 1967 κι εγώ ανακηρύχθηκα καθηγήτρια της Σορβόνης τον Σεπτέμβριο, όταν στην Αθήνα υπήρχε χούντα. Γι' αυτό και σχεδόν κανείς δεν είχε μάθει τότε ότι μία Ελληνίδα έγινε καθηγήτρια της Σορβόνης. Στη Γαλλία ήμασταν όλοι εναντίον της χούντας

Η γαλλική τηλεόραση μίλησε μόνο τρεις φορές καλά για την Ελλάδα. Η μία από αυτές ήταν για τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Μίλαγαν όλοι για την τελετή έναρξης και την τελετή λήξης

να τη βρω εγώ την ταυτότητα; Ευτυχώς ήταν ο οδηγός, ένας κύριος ευτραφής δίπλα του και πίσω εγώ, μια σταλιά, οπότε κάνει έτσι, με κρύβει και μας αφήνουν να φύγουμε. Το ίδιο έγινε και δεύτερη φορά. Φτάνουμε στην Αθήνα και μ' αφήνει στο Πανεπιστήμιο. Κοντά εκεί έφευγε ένα φορτηγό για τον Βύρωνα και το πήρα για να γυρίσω σπίτι. Παντού στους τοίχους ήταν κολλημένες αφίσες με το σύνθημα "ΚΚΕ Ηττημένοι". Εγίνα Τούρκος βλέποντάς τις, αλλά κατάλαβα τι τρέχει. Φτάνω στον Βύρωνα και βλέπω μία κυρία της οποίας ο άντρας είχε φύγει απάνω και κατεβαίνω μία στάση πριν από τη δική μου να της πω ότι είναι καλά. Μόλις με βλέπει, μου λέει "Φύγε, φύγε". Φτάνω σπίτι μου, μου λέει και η μάνα μου "Φύγε, φύγε. Ερχονται, σε ζήτηνε". Φεύγω κι εγώ και πάω στο σπίτι του γαμπρού μου του Νικολαΐδη στη Νέα Σμύρνη, όπου τους είχαν πιάσει όλους σχεδόν. Εκεί έμεινα ώσπου να γίνει η Συμφωνία της Βάρκιζας, κάπου στα μέσα Ιανουαρίου, οπότε βγήκα έξω προσπαθώντας πλέον να μπω στο Πανεπιστήμιο, έχοντας μεγάλη απογοήτευση από την κομμουνιστική οργάνωση της Αθήνας. Η Βάρκιζα πια για μένα είναι μια εικόνα περίεργη γιατί από τη μία είδα πώς σκοτώνουν τζάμπα και από την άλλη είδα πόσο εξευτελισμένοι ήταν ο Δημοκρατικός Στρατός. Εκεί κατάλαβα για πρώτη φορά ότι οι κομμουνιστές της Αθήνας ήταν άνθρωποι οι οποίοι είχαν τον δικό τους σκοπό που δεν ήταν μόνο η απελευθέρωση του τόπου», αφηγείται η σπουδαία βυζαντινολόγος.

Από το βιβλίο «Δεκεμβριανό 1944» του Μ. Χαραλαμπίδη. Η φωτογραφία έχει παρακωρρηθεί στις εκδόσεις Αλεξάνδρεια από το Imperial War Museum

ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗ, 1974

Με τον Σβορώνο και τον Καραμανλή

Την περίοδο της Επταετίας, η Ελένη Γλύκατζη Αρβελέρ βρίσκεται στο Παρίσι, αφιερωμένη στην ακαδημαϊκή της καριέρα που έχει ήδη ξεκινήσει, ενώ παράλληλα παρακολουθούσε με ανησυχία όσα συνέβαιναν στην Ελλάδα. «Το πραξικόπημα έγινε τον Απρίλιο του 1967 κι εγώ ανακηρύχθηκα καθηγήτρια της Σορβόνης τον Σεπτέμβριο, όταν στην Αθήνα υπήρχε χούντα. Γι' αυτό και σχεδόν κανείς δεν είχε μάθει τότε ότι μία Ελληνίδα έγινε καθηγήτρια της Σορβόνης. Στη Γαλλία ήμασταν όλοι εναντίον της χούντας. Εγώ δεν έφτασα ποτέ στην Ελλάδα, στη χούντα. Στη Γαλλία ήταν σχεδόν όλοι γύρω από τον Νίκο τον Σβορώνο, ο οποίος ήταν ελασίτης, παλιός, πολύ κομμουνιστής, κι εγώ ήμουν κυρίως παρέα με αντιχουντικούς», τονίζει η ίδια. Στον ίδιο κύκλο βρισκόταν και ο Κωνσταντίνος Καραμανλής, με τον οποίο είχαν αναπτύξει μια σχέση επικοινωνίας. «Ο Καραμανλής ήταν επίσης φίλος με τον Ζιλμπέρ Νταγκρόν, τον Μορίς Ντριόν, τον Μορίς Ζενεβουά, δηλαδή μ' ένα σωρό λογοτέχνες», υπενθυμίζει, παραπέμποντας στην αφιγήσή της από το βιβλίο «Από μένα αυτά...» (εκδόσεις Πατάκη, 2023). Αρκετά κοντά βρισκόταν η βυζαντινολόγος και με τη σύζυγο του Κωνσταντίνου Καραμανλή, Αμαλία Μεγαπάνου, για την οποία θυμάται μια χαρακτηριστική συνάντησή τους. «Η Αμαλία ήθελε να γραφτεί στη Σορβόνη. Με βρήκε λοιπόν μια μέρα και μου λέει "Κυρία Αρβελέρ, θέλω να γραφτώ στη Σορβόνη". Λέω "Ελάτε σπίτι να φάτε και να δούμε τα πτυχία και να συζητήσουμε". Εγώ τότε είχα μια γυναίκα, τη Φωτεινή, η οποία μας είχε μεγαλώσει όλα τα παιδιά, τους Γλύκατζη, και είχε έρθει στη Γαλλία

για να μεγαλώσει και την κόρη μου. Όταν ήρθε όντως η Αμαλία σπίτι, της ζήτησα της Φωτεινής να μας φτιάξει κανένα καλαμαράκι κι εκείνη λίγο αργότερα εμφανίστηκε με μια πατέλα γεμάτη με καλαμαράκια».

Τα γεγονότα του Πολυτεχνείου η ίδια τα παρακολούθησε από την αμερικανική τηλεόραση αφού βρισκόταν σε ταξίδι στην Ουάσιγκτον, αλλά όσα ακολούθησαν μέχρι την πτώση της χούντας συνέχισαν να την απασχολούν όταν επέστρεψε στη Γαλλία. Την επιστροφή του Καραμανλή στην Ελλάδα, όμως, την είδε από κοντά, στην Ελλάδα πια, αφού η Φωτεινή είχε εκφράσει την επιθυμία της να γυρίσει στην Αθήνα έπειτα από μία δεκαετία δίπλα της στο Παρίσι. «Ήμουν εδώ με την κόρη μου, η οποία ήταν δέκα χρονών πάνω - κάτω. Καθόμουν στο σπίτι φίλων και περίμενα. Ο άντρας μου ήταν ακόμα στη Γαλλία. Η κόρη μου μου λέει "Μα εδώ πρέπει να είναι λίγο περίεργοι οι Έλληνες". Λέω "Γιατί". Μου λέει "Λένε «Ζήτω ο Καραμανλής», αλλά αυτή καταλάβαινε car a malis, δηλαδή φορτηγά γεμάτα πονηρία. Μετά έμαθα ότι είχαν τηλεφωνήσει και στον άντρα μου που ήταν στη Γαλλία, αν μπορεί να έρθει στην Ελλάδα. Ο δε Καραμανλής τότε στη Γαλλία κοιμότανε. Ήταν καλοκαίρι του 1974. Κοιμόταν και τον ξύπνησαν για να του πούνε να επιστρέψει. Ευτυχώς που ο Ζισκάρ ντ' Εστέν δεν κοιμόταν και του έδωσε το αεροπλάνο και ήρθε. Εγώ τότε ήμουν πολύ φίλη με τον Τάκη Λαμπρία, ο οποίος ήταν σχεδόν της ηλικίας μου, οπότε έζησα όλη τη θριαμβική είσοδο του Καραμανλή εδώ», συμπληρώνει η Ελένη Γλύκατζη Αρβελέρ.

Στιγμιότυπο από την τελετή έναρξης των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 στην Αθήνα

ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ, 2004

Η Γαλλία μάς εξυμνούσε

Τους Ολυμπιακούς Αγώνες η Ελένη Γλύκατζη Αρβελέρ τους παρακολούθησε από απόσταση, ζώντας το καλοκαίρι του 2004 στην Αθήνα τη μεγάλη στιγμή της χώρας. «Η γαλλική τηλεόραση μίλησε μόνο τρεις φορές καλά για την Ελλάδα. Η μία απ' αυτές ήταν για τους Ολυμπιακούς Αγώνες», θυμάται η βυζαντινολόγος. «Μίλαγαν όλοι για την τελετή έναρξης και την τελετή λήξης», υπογραμμίζει δείχνοντας τη σημασία των τελετών που σχεδίασε ο Δημήτρης Παπαϊωάννου. «Εχω έναν ανιψιό, ο οποίος δούλευε στους Ολυμπιακούς Αγώνες και μου έλεγε ότι πήγαν όλα τέλεια και ότι κανείς δεν το περίμενε. Ήταν και φίλοι μου καλεσμένοι εδώ και μου έλεγαν το ίδιο ακριβώς πράγμα», καταλήγει η ίδια για το μεγάλο καλοκαίρι της Ελλάδας.